
SERİ	CİLT	SAYI		
SERIES	VOLUME	NUMBER	1	1978
SERIE	BAND	HEFT		
SÉRIE	TOME	FASCICULE		

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ

DERGİSİ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL
ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

AÇIKHAVA REKREASYONUNDA YAŞ VE ÖĞRENİM ETKENLERİNİN REKREASYONEL EYLEMLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Aytuğ AKESEN¹

1. GİRİŞ

Günümüzde uygar toplumların günlük yaşantısına dek girmiş bulunan açık hava rekreasyonu devinimleri karmaşık bir yapıya sahip olduğu gibi, çok sayıda ve çeşitli nitelikteki etkenlerin de olumlu yada olumsuz etkilerine açık bulunmaktadır. Anılan etkenlerin başında ise fiziksel nitelikteki «yaş» etkeni ile, sosyal nitelikli «öğrenim düzeyi» etkeni gelmektedir.

Yaş ve öğrenim etkeni başta olmak üzere tüm etkenlerin, açık hava rekreasyonu eylem tipleri ile etkileşimlerinin bilimsel biçimde incelenmesi, rekreasyonel kaynak kullanımının düzenlenmesi ve topluma sunulan hizmetlerin eniyileştirilmesi yönünden zorunlu bulunmaktadır.

Gerek yaş ve öğrenim etkenlerinin açık hava rekreasyonu eylemleri üzerindeki etkilerini belirlemek, gerekse, çağdaş bir rekreasyonel kaynak kullanımına yardımcı olmak amacıyla uğraşımızda önce, açık hava rekreasyonunda rol oynayan etkenler genel boyutlarıyla ele alınmış daha sonra, açık hava rekreasyonu eylem tipleri üzerine iki örnek verilerek yaş ve öğrenim etkenlerinin eylemlerle olan etkileşimleri, yurdumuzdan da örnekler gösterilerek incelenmiş, son olarak da bu tür bilimsel çalışmalara ve konuyla ilgili düzenlemelere ilişkin gelişmeler üzerinde durularak bazı önerilerde bulunulmuştur.

2. AÇIKHAVA REKREASYONUNDA ROL OYNAYAN ETKENLER

Açık hava rekreasyonunu oluşturan eylem tiplerini olumlu yada olumsuz biçimde etkileyen etkenlerin genel olarak bir sınıflaması yapılacak olursa bunların :

- 1 — Fiziksel ve teknolojik etkenler
- 2 — Geleneksel ve kurumsal etkenler
- 3 — Sosyo - ekonomik etkenler

adı altında üç grupta toplandıkları görülür (BURTON 1970, S. 14).

¹ İ.O. Orman Fakültesi Ormanlık Politikası Kürsüsü, İstanbul.

Açık hava rekreasyonunun temel öğelerinden olan birey ve aile devinim yeteneği (mobilitesi) üzerinde etkin bir rol oynayan fiziksel ve teknolojik etkenlerin yanında kitle haberleşmesi ve ulaşımı gelmektedir. Gerçekten adı geçen alanlardaki olumlu gelişmeler bireylerin yaşantılarını sürdürdükleri çevreden, giderek uzaklaşan yeni açık hava rekreasyonu alanları ve eylem tipleri oluşturmalarına olanak tanımaktadır.

Öte yandan, fiziksel ve teknolojik etken grubu içinde yer alan özellikle, özel oto ve diğer araç gereç sanayiindeki gelişmeler, toplumlara açık hava rekreasyonu sürecinde zamanlama ve kullanma esnekliği de kazandırmaktadır. Örneğin, özel oto sahibi bir ailenin rekreasyonel amaçlarla yöneleceği uzaklıklar ve değerlendireceği boş zaman açısından, özel otosu bulunmayan ailelere kıyasla genellikle daha çok devinim yeteneğine ve kullanma süresine sahip olduğu düşünülebilir.

Ancak söz konusu bu sav daha çok kent merkezlerinden kırsal alanlara yönelen rekreasyonel amaçlı akışlar için geçerlidir. Çünkü, özellikle ülkemizde kırsal alanlarda yaşayanlar, kent merkezlerine yönelik rekreasyonel akışlarında genellikle toplu taşıma araçlarından yararlanmaktadırlar. Dolayısıyla, fiziksel ve teknolojik etkenlerdeki gelişmeler, adı geçen yörelerde yaşayanların açık hava rekreasyonu eylemlerine kentlerde yaşayanlara oranla daha az yansımaktadır.

İkinci grubu oluşturan etkenlerin başında çalışma saatlerini düzenleyen yasalar, dini ve resmi tatil günlerinin sayısı, avcılık, doğayı koruma yasalarındaki gelişmeler gelmektedir. Örneğin, birçok ülkede görülen haftalık çalışma saatlerini azaltan yasal düzenlemeler, bireylere daha çok zaman değerlendirme olanağı sağlamaktadır. Konu bir başka açıdan ele alındığında sahip oldukları boş zaman miktarı arttıkça, bireylerin yaşam çevrelerinden daha uzaklara yöneldikleri ve açık hava rekreasyonunu daha çok yeğledikleri görülmektedir (BURTON 1970. S. 19).

Geleneksel ve kurumsal etkenlerin açık hava rekreasyonu üzerindeki etkilerine ilişkin örnekler artırılabilir. Ancak adı geçen etkenlerin salt kendi başına etkili olabileceği gibi daha çok para, kültür düzeyi, yaşam çevresi, v.b. diğer etkenlerle etkileşim içinde buldukları da gözönünde tutulmalıdır.

Üçüncü grubu oluşturan Sosyo - ekonomik etkenler ise :

- 1 — Demografik etkenler
- 2 — Gelir ve meslek
- 3 — Öğrenim düzeyi

olmak üzere üç alt bölümü içermektedir (BURTON 1970, S. 19). Açık hava rekreasyonunun iki temel çevresinden biri olan sosyal çevreye ilişkin çok yönlü nitelikleri yansıtması bakımından, Sosyo - ekonomik etkenlerin açık hava rekreasyonu eylem tipleri ile olan etkileşimleri ayrı bir önem kazanmaktadır.

Etkenlerin kısaca tanımlanmasından sonra açık hava rekreasyonunu oluşturan eylem tiplerine de değinmek, ileride ele alınacak olan yaş, öğrenim - eylem etkileşimlerinin incelenmesine ışık tutacaktır.

3. AÇIKHAVA REKREASYONU EYLEM TİPOLOJİLERİ

Açık hava rekreasyonunu oluşturan eylem tiplerinin nitel ve nicel yönlerden gös-terdikleri karmaşıklık, bu alanda çeşitli eylem tiplerinin ortaya çıkmasına ne-

den olmuştur. Bu konuda yapılan uğraşılardan birinde BURCH (1965, S. 604 - 612), Amerika Birleşik Devletleri Oregon Eyaleti sınırları içindeki 12 ulusal orman kamp yerinde sistematik gözlem çalışmaları sonucu elde edilen bulgulara dayanarak bir açık hava rekreasyonu eylem tipolojisi oluşturmuştur. Altı ana grubu içeren bu sınıflandırmada anılan tipler aşağıdaki biçimde belirlenmiştir :

1 — Sembolik üretimde bulunan eylemler :

Bu gruba giren boş zaman değerlendirmelerinde bireyler bir yandan sembolik de olsa bir üretim gerçekleştirmekte, diğer yandan açık hava rekreasyonuna katılmaktadır. (Örneğin : Kara avcılığı, balık tutma, deniz hayvanlarının kabuklarını toplama v.b. eylemler).

2 — Yoğun güç gerektiren eylemler :

Bireylerin belirli bir güç harcamalarını gerektiren açık hava rekreasyonu eylemleri bu gruba girmektedir. (Örneğin, su ve kar kayağı, dağcılık, ağaca tırmanma, dans etme, dağ yamaçlarından kaya parçalarını yuvarlama v.b. eylemler).

3 — Yaşam için gerekli olan eylemler :

Açık hava rekreasyonu kullanıcılarının günlük doğal gereksinmelerini karşılamak için oluşturdukları eylemleri içermektedir (Örneğin, özellikle kampinglerde temel gıda maddelerinin temini, kullanıcıların doğada kendilerini korumaya yönelik davranışları, ateş yakma, çadır ve kamp yerini düzenleme gibi hafif günlük uğraşlar bu gruba girmektedir).

4 — Belirli bir kuralı olmayan eylemler :

Bu eylem grubu açık hava rekreasyonuna katılan kullanıcıların rekreasyonel çevre içinde kendi kendilerine yarattıkları özel uğraşılardan oluşmaktadır. (Örneğin, doğadaki küçük canlıları izlemek, şarkı söylemek v.b. eylemler).

5 — Belirli bir kuralı olan eylemler :

Önceden belirlenmiş ve onaylanmış bir yada birden fazla kuralı olan ve belirli amaçlara sahip eylemler bu grup altında toplanmıştır. (Örneğin, çeşitli yarışmalar ve açık hava oyunları gibi).

6 — Toplumsal nitelikteki eylemler :

Özellikle, açık hava rekreasyonunun toplu olarak gerçekleştirildiği alanlarda ve toplu açık hava kamping alanlarında birden fazla kullanıcının katılması ile oluşan eylemlerdir. (Örneğin, birkaç bireyin biraraya gelerek söyleşide bulunması, şarkı söylemesi v.b. eylemler bu gruba girmektedir.)

Açık hava rekreasyonu eylem tipolojisine ilişkin bir diğer araştırma ise 1966 yılı yaz mevsimi süresince yine A.B.D. Washington Yöresindeki Ulusal Park ve Ulusal Orman sınırları içinde gerçekleştirilmiştir. Özellikle orman içi kamp yerlerinde ve kırsal açık havalarda yapılan adı geçen çalışmada, anket yöntemi uygulanarak elde edilen bulgularla beş ayrı açık hava rekreasyonu eylem grubu saptanmıştır (HENDEE, GALE, CATTON, 1971, S. 28 - 34). Daha önce değindiğimiz sınıflandırma ile bazı ortak yanları bulunan bu çalışmada belirlenen eylem tipleri şöyle tanımlanmıştır :

1 — Doğal değerlere yönelik simgesel eylemler.

Bu tür eylemlerde ana amaç doğadan ve onun güzelliklerinden özdeksel yönden değil de içsel yönden yararlanmaktır.

2 — Doğal çevreden simgesel ürün çıkarıcı eylemler.

Burch'un «simgesel üretimde bulunan eylemler»inin koşutu olan bu tipteki eylemler, boş zaman değerlendirmesi amacıyla doğal çevreden özdeksel üretimde bulunmalarıyla tanımlanırlar.

3 — Edilgen - serbest eylemler.

Açıkavada gerçekleştirilmekle beraber doğal çevreyi örneğin, bir orman kaynağının varlığını zorunlu kılmayan eylemlerdir.

4 — Bireylerin toplu olarak gerçekleştirdikleri öğrenmeye yönelik eylemler.

Bu grup genellikle toplu bir biçimde yapılan, sosyal içeriği ağır basan eylemlerden oluşmaktadır. Başka bir deyişle bireylerin amaçlı sosyal ilişkileri söz konusudur.

5 — Etkin - güç gerektiren eylemler.

Burch açık hava rekreasyonu eylem tipolojisinin ikinci ve beşinci gruplarını oluşturan eylem tiplerinin bileşimi niteliğini taşıyan etkin - güç gerektiren eylemler, çoğu zaman diğer eylem tipleri ile karışık bulunur. Bu grup altındaki eylemlerin gerçekleşmesinde de herhangi bir orman ya da doğal çevre zorunlu değildir.

Ana boyutlarıyla kısaca tanımladığımız ikinci açık hava rekreasyonu eylem gruplarının içeriklerine giren eylem tiplerini ise aşağıdaki biçimde sıralamak olasıdır (HENDEE, GALE, CATTON, 1971, S. 31) :

1 — Doğal değerlere yönelik eylemler :

- Yürüyerek yada bir at sırtında doğal güzellikleri seyretme
- Dağcılık
- Uzun doğa yürüyüşleri
- Fotoğrafçılık

2 — Doğal çevreden simgesel ürün çıkarıcı eylemler :

- Kara avcılığı
- Balık avcılığı

3 — Edilgen - serbest eylemler :

- Dinlenme
- Otomobille gezinti ve manzara seyri
- Açık hava rekreasyonu ve kamp yaşamındaki hafif uğraşlar :

- Odun parçalama
- Ateş yakma
- Yemek pişirme v.b.
- Bot yada kano ile yavaş gezintiler
- Güneşlenmek
- Resim yapma
- Kâğıt oyunları
- İçki içme
- Okuma

4 — Bireylerin toplu olarak gerçekleştirdikleri öğrenmeye yönelik eylemler :

- Doğa çalışmaları
- Bireylerin karşılıklı ziyareti
- Doğa içindeki sesleri dinleme
- Kamp içi toplu söyleşiler
- Şarkı söyleme
- Çevredeki görülmeğe değer yerleri gezme.

5 — Etkin - güç gerektiren eylemler :

- Yüzme
- Motor - bisiklet yada kızağa binme
- Su kayağı
- Futbol, binicilik
- Bot yarışları

4. YAŞ VE ÖĞRENİM ETKENLERİNİN ETKİLERİ

Buraya değin örnekleriyle ve genel boyutlarıyla tanımladığımız açık hava rekreasyonunu etkileyen etkenlerle, eylem tiplerinin karşılıklı ilişkilerini araştıran çeşitli bilimsel uğraşılarda, bireylerin açık hava rekreasyonu devinimlerini etkileyen en önemli etkenlerin yaş ve öğrenim olduğu belirlenmiştir (BURTON, 1970, S. 19).

Yaş ve öğrenim etkenlerinin açık hava rekreasyonu eylemleri üzerindeki anılan etkinliklerini 1974 - 76 yılları arasında Uludağ Ulusal Parkı'nda yaptığımız araştırma bulguları da doğrulamaktadır. Halen ülkemizin en önemli kış sporları merkezi olan Uludağ'da (Resim 1), 10078 kullanıcı bireyi içeren alan araştırmasında «kış spor-

ları» eylem tipinin, yaş ve öğrenim başta olmak üzere sosyo -ekonomik ve fiziksel etkenlerle diğer eylem tiplerine oranla daha sıkı bir, ilinti içinde olduğu saptanmıştır (AKESEN, 1978, S. 137).

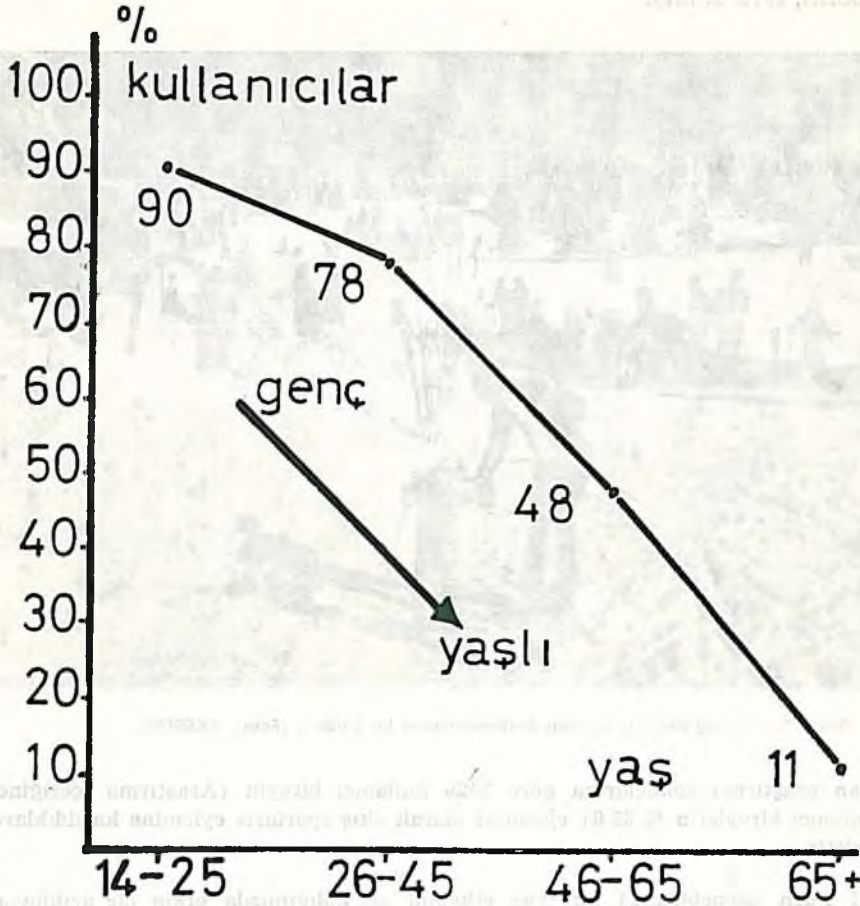

Rosim 1. Uludağ'daki kış sporları devinimlerinden bir görüntü (Foto : AKESEN).

Anılan araştırma sonuçlarına göre 3328 kullanıcı bireyin (Araştırma içeriğine giren kullanıcı bireylerin % 33 ü) eylemsel olarak «kış sporları» eylemine katıldıkları belirlenmiştir.

Şekil 1 den izlenebileceği gibi yaş etkenini ele aldığımızda etkin bir açık hava rekreasyonu eylem tipi olan kış sporlarına katılanların oranlarında yaş ilerledikçe bir düşme görülmektedir. 14 - 25 yaş grubundaki kullanıcıların %90 nının kış sporlarına katılmasına karşın, 26 - 45 yaş grubundakilerin %78 i, 46 - 65 yaş grubundaki kullanıcı bireylerin %48 i, 65 ve daha yukarı yaş dilimindeki kullanıcıların ise ancak %11 i, eylemsel olarak kış sporlarına katılabilmektedir. Bu dağılım, Clawson ve Knetsch'in (1971, S. 26) de belirttikleri gibi bireylerin, açık hava rekreasyonda diğer nitelikleri ne olursa olsun kendi fiziksel sınırlarına uyumlu bir eylem tipi seçtiklerini, dolayısıyla yaş etkeninin özellikle açık hava rekreasyonu etkin eylem tiplerinde başta gelen bir etken olduğunu kanıtlamaktadır.

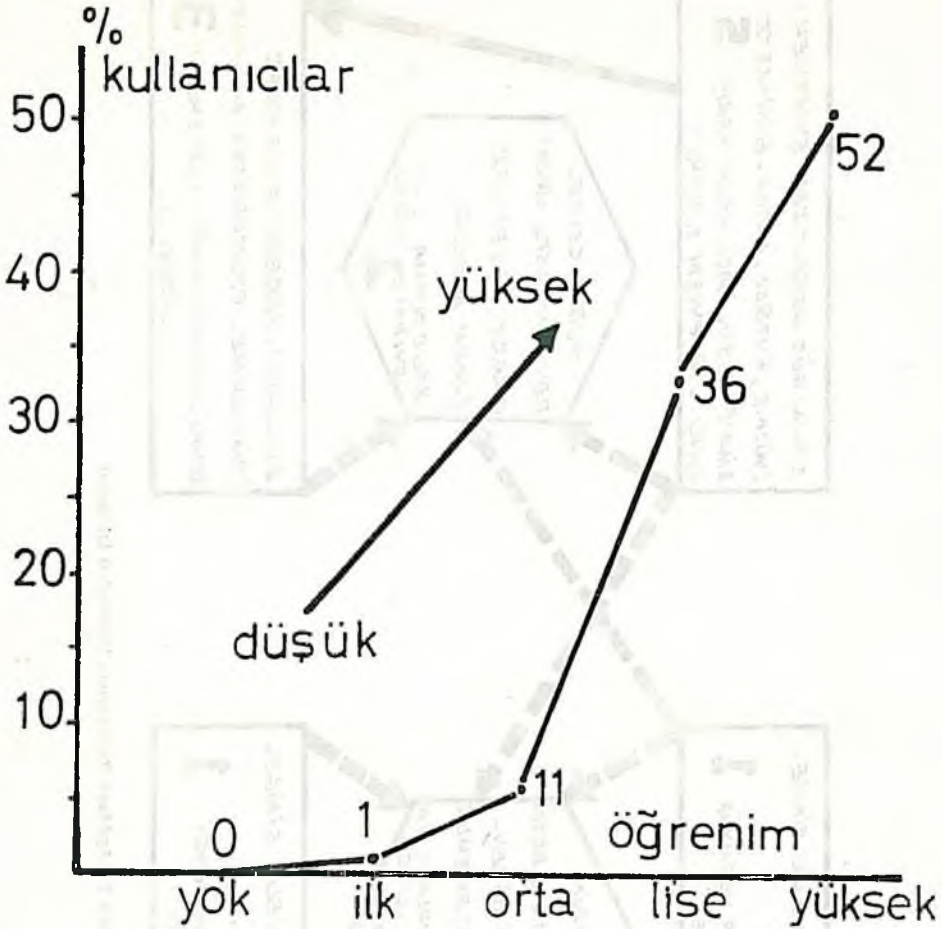
Öğrenim etkeni incelendiğinde ise, kullanıcı bireylerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe kış sporlarına katılma oranlarında da bir artış göze çarpmaktadır. Şekil 2 den de izlenebileceği gibi ilk öğrenim düzeyindekilerin kış sporlarına katılma oranı %1 iken, bu oran, orta öğrenim düzeyindeki kullanıcı bireylerde %11 e, ilse öğrenimi görmüş kullanıcılarda % 36 ya, yüksek öğrenim düzeyindeki kullanıcı bireylerde ise %57 ye ulaşmaktadır. Öğrenim düzeyi - kış sporları arasındaki bu etkileşim, da-

Şekil 1. Yaş Etkeninin Kış Sporları Üzerindeki Etkisi.

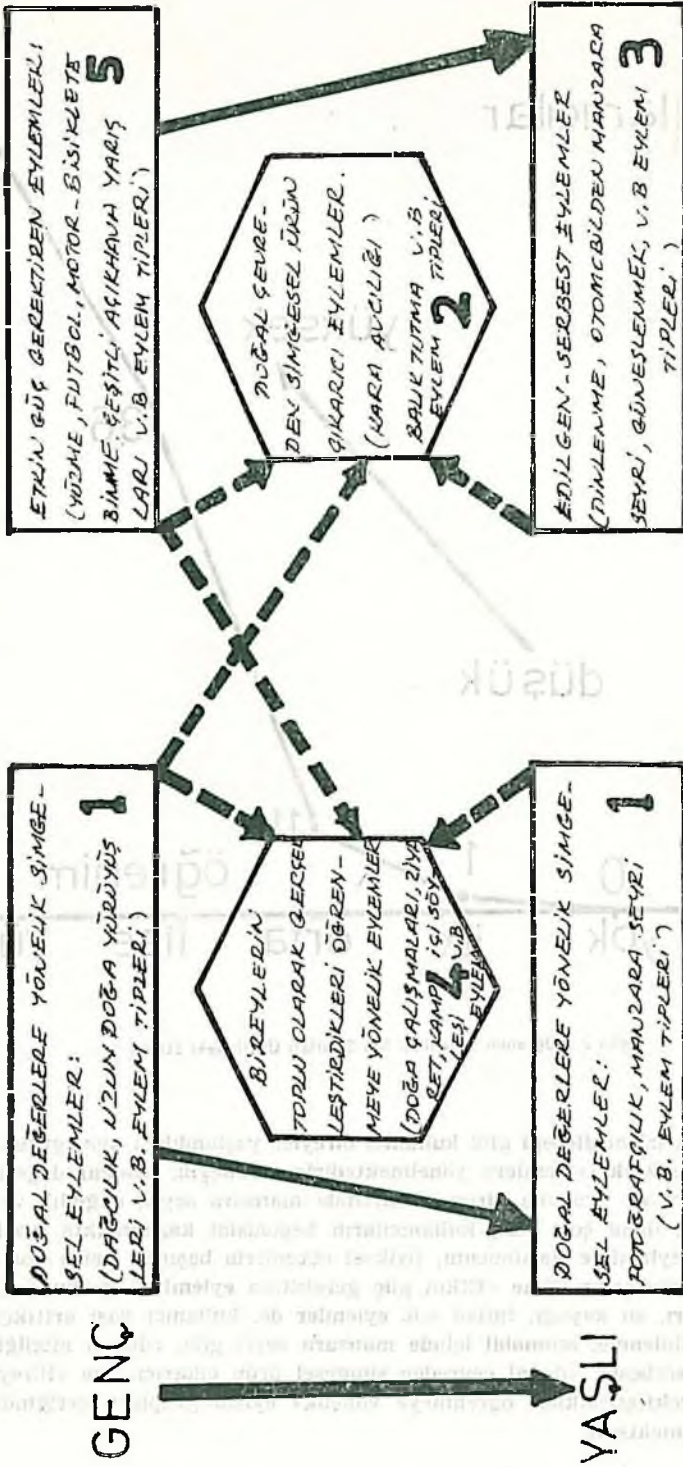
ha önce değindiğimiz «öğrenim düzeyi, açık hava rekreasyonu eylemlerinde yaş etkeni ile birlikte başta gelen en önemli etkendir» savını vurgulamaktadır.

Yaş ve öğrenim etkenlerinin açık hava rekreasyonundaki önemlerini yukarıdaki somut örneklerle belirttikten sonra söz konusu etkenlerin daha önce açıklanan tüm açık hava rekreasyonu eylem tipleriyle olan etkileşimlerini yansıtan kuramsal bir etken - eylem tipi çizelgesi oluşturabilir. Bu amaçla, ABD de geliştirilmiş olan etkileşim çizelgelerinden (HENDEE, GALE, CATTON, 1971, S. 32) yararlanarak, tarafımızdan hazırlanmış bulunan etkileşim çizelgesinde (Şekil 3) açık hava rekreasyonu devinimlerinin yaş etkenine bağlı olarak geçirdikleri değişimler yansıtılmaktadır.

Şekil 2. Öğrenim Etkeninın Kış Sporları Üzerindeki Etkisi.

Şekil 3 den izlenebileceği gibi kullanıcı bireyler yaşlandıkça aynı gruba giren daha edilgen nitelikteki eylemlere yönelmektedirler. Örneğin, «Doğal değerlere yönelik simgesel eylem» grubuna giren, at sırtında manzara seyri, dağcılık ve uzun doğa yürüyüşleri, daha çok genç kullanıcıların beğenisini kazanmakta, yaşlı kullanıcıların anılan eylemlere katılmasını, fiziksel etkenlerin başında gelen yaş etkeni en azından sınırlamaktadır. Yine «Etkin güç gerektiren eylemler» grubuna giren, yüzmeye, kış sporları, su kayağı, futbol v.b. eylemler de, kullanıcı yaşı arttıkça, avcılık, balık tutma, dinlenme, otomobil içinde manzara seyri gibi, edilgen niteliği ağır basan «edilgen - serbest», «doğal çevreden simgesel ürün çıkarıcı», ve «Bireylerin toplu olarak gerçekleştirdikleri öğrenmeye yönelik» eylem grupları içeriğindeki eylem tiplerine dönüşmektedir.

Şekil 3. Açık hava rekreasyonu devinimleri Etkileşimi.

Açık hava rekreasyonu devinimlerinin salt yaş (Fiziksel etken) etkeni ile olan etkileşimlerinin yanısıra, yaş - öğrenim ve açık hava rekreasyonu devinimlerinin üçlü kuramsal etkileşimleri incelendiğinde (Şekil 4) ise şu ilişkiler göze çarpmaktadır :

1 — Genç yaşlarda kullanıcı bireylerin beğenisini kazanan dağcılık, uzun doğa yürüşleri v.b. eylem tipleri, yüksek öğrenim düzeylerine ulaşmış kullanıcılar tarafından gerçekleştirilmekte, bireylerin öğrenim düzeyleri düştükçe, etkin güç gerektiren eylem» grubu içeriğindeki yüzme, futbol, v.b. eylem tiplerine dönüşmektedirler.

2 — İleri yaşlarda, eylem tipleri yaş etkeninin değişmesine koşut olarak daha önce değinilen değişiklikleri göstermekle beraber, öğrenim etkenine göre de farklılaşmaktadır. Örneğin, ileri yaşlardaki yüksek öğrenim düzeyindeki bireyler daha çok fotoğrafçılık, manzara seyri v.b. eylem tiplerini yeğlemekte buna karşın, düşük öğrenim düzeyindeki yaşlı kullanıcı bireyler «edilgen - serbest eylem» grubundaki dinlenme, otomobilden manzara seyri gibi eylem tiplerine yönelmektedirler.

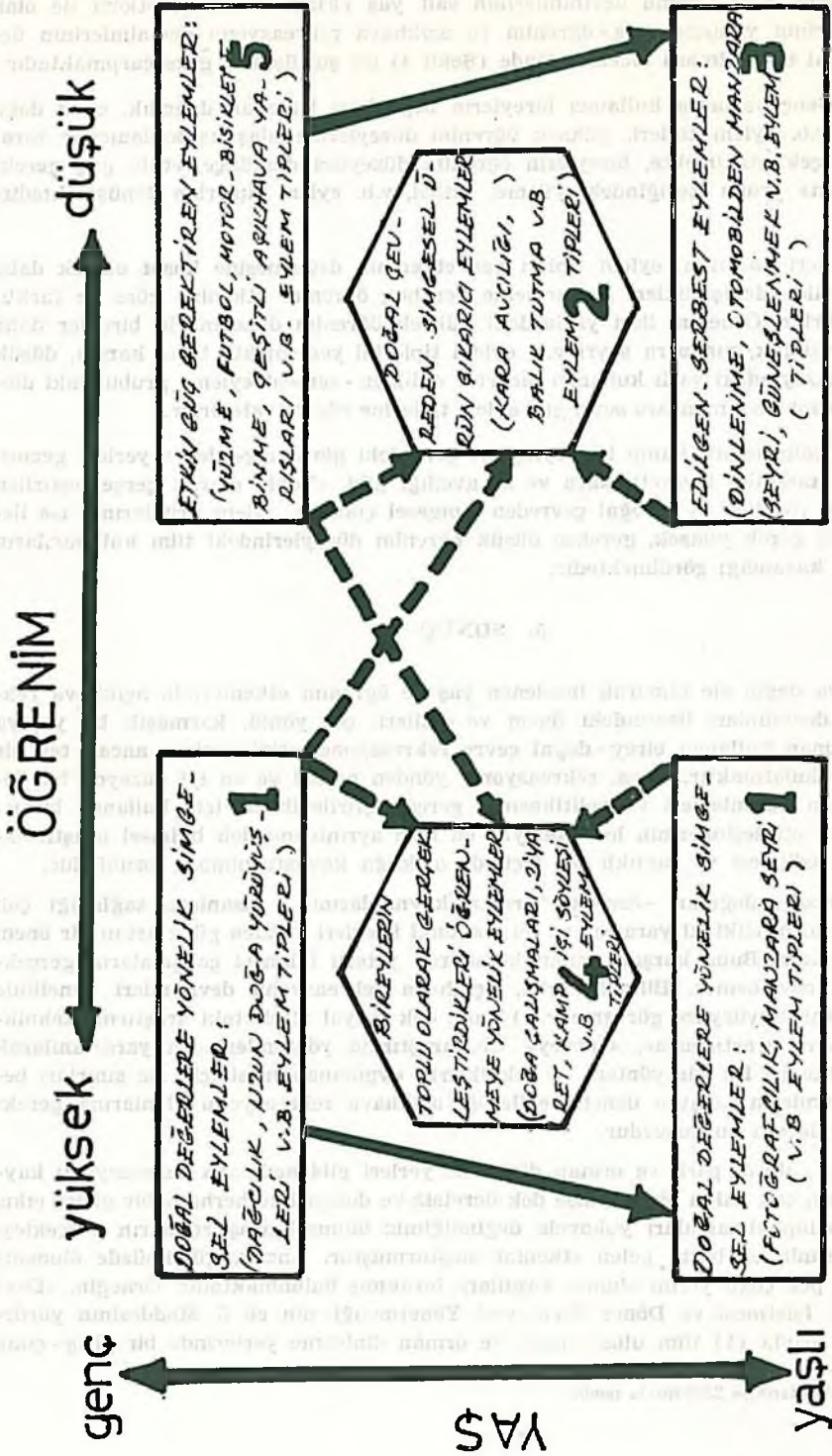
Doğa çalışmaları, kamp içi söyleşiler, çevredeki görülmeğe değer yerleri gezme, bireylerin karşılıklı ziyareti, kara ve su avcılığı gibi. «Toplu olarak gerçekleştirilen öğrenmeye yönelik» ve «Doğal çevreden simgesel çıkarıcı, eylem gruplarının ise ileri yaşlarda gerek yüksek, gerekse düşük öğrenim düzeylerindeki tüm kullanıcıların beğenisini kazandığı görülmektedir.

5. SONUÇ

Buraya değin ele alınarak incelenen yaş ve öğrenim etkenlerinin açık hava rekreasyonu devinimleri üzerindeki önem ve etkileri, çok yönlü, karmaşık bir yapıya sahip bulunan kullanıcı birey - doğal çevre rekreasyonel etkileşiminin ancak tek bir yönünü aydınlatmaktadır. Oysa, rekreasyonel yönden nesnel ve en iyi düzeyde bir doğa kullanımı düzenlemesi ve politikasının gerçekleştirilebilmesi için kullanıcı birey - doğal çevre etkileşimlerinin her yönüyle, en ince ayrıntısına dek bilimsel araştırmalara konu edilmesi ve sağlıklı bir biçimde açıklığa kavuşturulması zorunludur.

Ülkemizde, doğanın - özellikle orman kaynaklarının - insanlara sağladığı çok yönlü, sosyal nitelikteki yararlar ve bu alandaki işlevleri günden güne artan bir önem kazanmaktadır. Buna karşın, anılan konularda yeterli bilimsel çalışmaların gerçekleştirildiği söylenemez. Bilindiği gibi, açık hava rekreasyonu devinimleri genellikle (gözlem, anket, yüzyüze görüşme v.b.) daha çok sosyal nitelikteki araştırma teknikleriyle, «alan araştırması», «survey» v.b. araştırma yöntemlerinden yararlanılarak incelenmektedir. Bu tür yöntem ve tekniklerin uygulanabilmesi için ise sınırları belirlenmiş devinimlerin kolayca denetlenebileceği açık hava rekreasyonu alanlarına gereksinime duyulacağı kuşkusuzdur.

Varolan ulusal park ve orman dinlenme yerleri gibi açık hava rekreasyonu kaynaklarımızın çok yakınında geçmişte dek ücretsiz ve dolayısıyla herhangi bir giriş - çıkış kapısına sahip olmamaları yukarıda değindiğimiz bilimsel araştırmaların gerçekleştirilememesinin en başta gelen etkenini oluşturmuştur. Ancak, günümüzde olumsuz koşulların pek çoğu yerini olumlu koşullara bırakmış bulunmaktadır. Örneğin, «Devlet Orman İşletmesi ve Döner Sermayesi Yönetmeliği» nin ek 5. Maddesinin yürürlüğe konmasıyla (1) tüm ulusal park ve orman dinlenme yerlerinde bir giriş - çıkış

Şekil 4. Yaş - Öğrenim - Açıkhava Rekreasyonu Devinitimleri Etkileşimi.

kapısı yapılması zorunlu olmuştur. Bunun sonucunda da Ulusal park ve orman dinlenme yerlerimizin büyük çoğunluğu bugün artık bir giriş kapısına kavuşmuş bulunmaktadır. Girişlerin ücretli olması nedeniyle kullanıcı topluma ilişkin istatistiksel veri toplama olanakları da yaratılmıştır. Böyle bir ortamda ilgili örgütlerin, konuya ilişkin araştırma birimlerini daha fazla gecikmeden değerlendirdiğimiz bilimsel araştırmalara ve ileriye yönelik bilimsel değerlendirmelere temel oluşturacak sağlıklı bir istatistiksel veri toplama işlemine yönelmeleri kaçınılmaz olmuştur.

Bu konuda «Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü» nün ilgili araştırma birimleri başta olmak üzere, Ormanlık Araştırma Kurumları ve Orman Fakültelelerinin ilgili birimlerine önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKLAR

AKESEN, A. 1978. *Türkiye'de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek : Uludağ Ulusal Parkı)*. İ.Ü. Yayın No. 2484, O.F. Yayın No. 262.

BURCH, R.W. 1965. *The Play World of Camping : Research in - to Social Meaning of Outdoor Recreation*. *American Journal of Sociology*. 5, 604 - 612.

BURTON, L.T. 1970. *Introduction. Recreation Research and Planning*. George Allen - Unwin Ltd, London, 13 - 23.

CLAWSON, M., KNETSCH L.J. 1971. *Economics of Outdoor Recreation*. The Johns Hopkins Press. Baltimore and London.

HENDEE, C.J., GALE, P.R., CATTON, R.N. 1971. *A Typology of Outdoor Recreation Activity Prefences* *The Journal of Environmental Education*. 1, 1, 28 - 31.